

Krystyna Lutyńska

Informacja o pracach Zakładu Badań Socjologicznych Instytutu Filozofii i Socjologii PAN

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 13/1, 230-231

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

INFORMACJA O PRACACH ZAKŁADU BADAŃ SOCJOLOGICZNYCH INSTYTUTU FILOZOFII I SOCJOLOGII PAN

W pracach badawczych Zakładu można wyodrębnić, tak jak i w poprzednim roku¹, dwie dziedziny zainteresowań: 1. badania nad przemianami w strukturze, roli i funkcjach współczesnej inteligencji polskiej, 2. badania procesów społecznych i przemian zachodzących w klasie robotniczej.

Pierwszy etap badań nad nową inteligencją ludową dobiega końca. Następujące tematy: 1. „Rola Uniwersytetu Łódzkiego w kształtowaniu młodej inteligencji ludowej”, 2. „Monografia Technikum Włókienniczego dla robotników wysuniętych z przemysłu w Łodzi”, 3. „Kursy Przygotowawcze na wyższe uczelnie w Łodzi” oraz 4. „Sytuacja materialna i kulturalna absolwentów średnich szkół ogólnokształcących (1956 r.) w Łodzi” — zostały już ukończone i oddane do druku. Temat „Rola Uniwersytetu Łódzkiego w kształtowaniu młodej inteligencji ludowej” został podzielony na 5 podtematów, które były opracowywane jako 5 niezależnych artykułów. Są to: „Losy społeczno-zawodowe b. studentów Wydziału Filologicznego UŁ” (polonistyka, rusycystyka, anglistyka, romanistyka, germanistyka i filologia klasyczna; badaniami została objęta zbiorowość licząca 564 osoby); „Losy społeczno-zawodowe byłych studentów pedagogiki i pedagogiki społecznej UŁ” (badaniami została objęta zbiorowość licząca 100 osób); „Losy społeczno-zawodowe b. studentów filozofii, socjologii i nauk społecznych UŁ” (badaniami została objęta zbiorowość licząca 220 osób); „Losy społeczno-zawodowe b. studentów Wydziału Prawa UŁ” (badaniami została objęta zbiorowość licząca 590 osób) oraz „Losy społeczno-zawodowe b. studentów Wydziału Matematyczno-Fizyczno-Chemicznego UŁ” (badaniami została objęta zbiorowość licząca 600 osób). Artykuł napisany przez J. Woskowskiego pt. *Absolwenci kierunku historii UŁ i ich praca zawodowa* oraz artykuł Z. Brzozowskiej pt. *Losy społeczne i zawodowe studentów kierunku bibliotekarskiego UŁ* zostały już opublikowane.

W r. 1958 został rozpoczęty nowy etap badań nad współczesną polską inteligencją. Są to badania wybranych grup zawodowych inteligencji, jak dziennikarzy, plastyków, inżynierów, literatów, nauczycieli oraz urzędników. Założeniem tych badań jest przekonanie się, jaką rolę i funkcje społeczne spełniają poszczególne grupy zawodowe, jaki jest poziom ich życia materialnego, kulturalnego, intelektualnego, w jaki sposób i jakimi drogami oddziałują na społeczeństwo.

Po ukończeniu prac nad losami byłych studentów UŁ przystąpiono ponadto do opracowywania materiałów uzyskanych w r. 1957 drogą konkursu na życiorysy inteligentów. Jednocześnie z opracowywaniem poszczególnych tematów przygotowuje się do druku wielotomowe wydawnictwo prac konkursowych. Projektuje się również wydanie osobnego tomu pamiętników łodzian.

Z innych badań przeprowadzanych przez Zakład nad przemianami w strukturze, roli i funkcjach współczesnej inteligencji rozpoczęto już badania nad absolwentami obecnego III Liceum Ogólnokształcącego w Łodzi.

Badania nad procesami społecznymi i przemianami zachodzącymi w klasie robotniczej obejmują również kilka tematów. Centralny problem to zagadnienie, jakie przekształcenia i zmiany zachodzą w strukturze i życiu klasy robotniczej. Badania były prowadzone w kilku powstałych po wojnie zakładach przemysłowych w Warszawie, w dwóch starych fabrykach w Łodzi oraz wśród załogi MPK w Warszawie.

¹ Zob. *Informacja o pracach Zakładu Badań Socjologicznych Instytutu Filozofii i Socjologii PAN*, Kronika polska, „Przegląd Socjologiczny”, t. XII, 1958, s. 309 i n.

Szczegółowsze podtematy tego wielkiego zagadnienia, jakim są przekształcenia w strukturze i życiu klasy robotniczej, są następujące: a) „Kształtowanie się załogi wielkiego zakładu przemysłowego” (na podstawie badań w nowych fabrykach warszawskich); b) „Społeczny skład załogi jednego z zakładów włókienniczych w Łodzi ze szczególnym uwzględnieniem zmian, jakie zaszły w niej po II wojnie światowej, związanych z wejściem do produkcji ludzi ze środowisk dotąd z przemysłem nie związanych”; c) „Udział robotników w kierowaniu zakładem przemysłowym” (rady robotnicze; na podstawie badań prowadzonych w Łodzi i w Warszawie); d) „Materiałne warunki życia robotników i kształtowanie się ich potrzeb” (na podstawie badań prowadzonych w Warszawie i w Łodzi).

Wszystkie te wyżej wymienione tematy (poza ostatnim) zostały w r. 1957 ukończone i oddane do druku. Zostały również podjęte z tego zakresu nowe tematy. Np. jeden z pracowników Zakładu w Łodzi rozpoczął badania nad społecznymi przyczynami absencji robotników w zakładach przemysłowych.

Zakład zajmuje się również procesami zachodzącymi po II wojnie światowej wśród młodzieży robotniczej. Z tego zakresu opracowano i oddano do druku dwa artykuły: 1. „Analiza procesów wykołejenia młodzieży w hotelach robotniczych”; 2. „Procesy tworzenia się nowych organizacji młodzieży po rozpadzie ZMP”. Przy opracowywaniu tego tematu autorki wzięły pod uwagę tylko nowo utworzoną organizację ZMS

Zakład Badań Socjologicznych Instytutu Socjologii i Filozofii PAN pracuje nadal w dwóch zespołach, mających swoje pracownie w Łodzi i w Warszawie. Kierownikiem Zakładu jest prof. dr Jan Szczepański. Ogółem w obu pracowniach w r. 1957 odbyło się ponad 60 zebrań seminaryjnych z referatami wygłoszonymi przez pracowników z zakresu swych badań. W r. 1957 w czasopismach naukowych (również i w zagranicznych) oraz w tygodnikach społeczno-literackich ukazało się około 30 artykułów recenzji oraz sprawozdań z prac badawczych pióra pracowników Zakładu (nie licząc artykułów napisanych przez prof. dra Jana Szczepańskiego).

Krystyna Lutyńska

INSTYTUT GOSPODARSTWA SPOŁECZNEGO

W marcu 1957 r. został otworzony przy Szkole Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie Instytut Gospodarstwa Społecznego, który w okresie międzywojennym działał jako samodzielna placówka naukowo-badawcza pod kierownictwem Ludwika Krzywickiego. Inicjatywa reaktywowania Instytutu jako organizacji szkolnej została zaaprobowana przez zwołane specjalnie w tej sprawie zebranie byłych członków i współpracowników Instytutu w dniu 3 I 1957 r. Zebranie uchwaliło również, że działalność reaktywowanego Instytutu winna być prowadzona w kierunku ustalonym przez dawny Instytut pod przewodnictwem Ludwika Krzywickiego.

Na podstawie tych uchwał władze SGPiS uzyskały od Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego zgodę na powołanie do życia Instytutu. Kierownikiem Instytutu został były członek zarządu dawnego Instytutu, E. Strzelecki.

Przed odtworzonym Instytutem stanęły — obok dawnych zadań badawczych — nowe zadania dydaktyczne. Działalność swą rozpoczął Instytut naprzód w oparciu o Katedrę Historii Gospodarczej i Statystyki Ekonomicznej SGPiS, następnie w skład Instytutu weszły nowo utworzone katedry: Polityki Społecznej i Demografii.

Od początku roku akademickiego 1958/59 w ramach Instytutu pracują następujące